

לשקר שנאבד בלא פשיעה דמיחייב שתיים, משום שבועת שומרין ומשום שבועת ביטוי וכנ"ל.

והן אמת שבמשנה דארבעה שומרין משמע דשומר שנשבע לשקר בדלא כפרו ממון אין בו משום שבועת ביטוי, וכדתנן התם בש"ח ששינה מגניבה ואבידה לאונס או להיפך פטור, וכן בכלה מתניתין בכה"ג תנן סתמא פטור וכדמסיים, זה הכלל, כל המשנה מחובה לחובה ומפטור לפטור ומפטור לחובה פטור, ומשמע מסתימת הלשון, דפטור לגמרי מקרבן. אבל הלא רב ור' אלעזר מפרשי התם דהאי פטור היינו מקרבן דשבועת שומרין, אבל משום שבועת ביטוי חייבין, וא"כ שפיר משכחת בשבועה אחת שתי קרבנות משום שבועת ביטוי ומשום שבועת הפקדון, כגון במלוה על המשכון וכנ"ל, וא"כ יש לה שייכות להא דתני חייב על הראש שתיים כו' דהיינו חדא דמיחייב עלה תרתי ומתורצת קושית הפנ"י.

וזהו הדרן עלך ארבעה שומרין וסליקא לה מסכת שבועות. דלפי מה דמשמע במשנה דארבעה שומרין, דהמשנה מחובה לחובה ומפטור לפטור דפטור לגמרי, א"כ סליקא לה

מס' שבועות מסדר זה, דאין לה שייכות למס' מכות, דליכא למימר כתירוץ הגמרא דתנא לה בתר מכות משום דתני התם חייב על הראש שתיים, חדא דמיחייב עלה תרתי הכא נמי שבועות שתיים כו', דהרי שבועות שתיים שהם ארבע לענין קרבן תנן, ובקרבן לא משכחת שיתחייב תרתי משום שבועה אחת דשבועת שומרין הב"ד מחייבין אותו ושבועת ביטוי אין בה קרבן אם הב"ד משביעין אותו, וא"כ סליקא לה מס' שבועות מסדר זה.

אמנם הדרן עלך מס' שבועות, ור"ל הגמרא דסוף המסכתא דמסיים בדברי ר' אליעזר שמפרש הא דתנן במשנה דארבעה שומרין דהיכא דליכא כפירה ממון פטור היינו רק משום שבועת שומרין פטור, אבל משום שבועת ביטוי חייב, וא"כ שפיר משכחת לה שיתחייב אדם בשבועה אחת שתי קרבנות, כגון במלוה על המשכון שהי' שוה יתר מהחוב ונשבע לשקר שנגנב או נאבד בלא פשיעה וכנ"ל, דמחוייב שתי קרבנות, וא"כ שפיר יש לה שייכות להא דחייב על הראש שתיים מכאן ושתיים מיכן כו' חדא דמיחייב עלה תרתי. וע"כ הדרן עלן דעתן עלך מס' שבועות ולא תתנשי מינן כו', דשפיר סידרו מס' שבועות בסדר זה ודו"ק היטב.

רבי כתיבאל פישל טבורש זצ"ל

בעל "הדרת אפרים"

בסוף מס' שבועות (ד' מ"ט ע"ב) איתא על המשנה, היכן שורי, אמר לו איני יודע מה אתה סח וכו', אמר רב, וכולן פטורין משבועת שומרין וחיובין משום שבועת ביטוי, ושמואל אמר אף פטורין משום שבועת ביטוי, ואחרי שקלא וטריא בגמרא, דטעמא דשמואל כדר' אמי, דכל שבועה שהדיינין משביעין אותה, אין בה משום שבועת ביטוי, דילפינן מאם נפש כי תשבע לבטא בשפתים (ויקרא ה' ו') מעצמו וכו'.

והנה מעודי התקשיתי לדברי שמואל, דהיכא דמשביעין ע"י אחרים לא הוי שבועת ביטוי, אם כן איך חלה השבועה שהושבענו לקבלת התורה וקיומה, כאמור במס' שבועות (ד' כ"א ע"א, וגם ד' ל"ט ע"א, ובנדרים כ"ה ע"א) וכן מצינו כשהשביע משה את ישראל, אמר להן דעו שלא

על דעתכם אני משביע אתכם אלא על דעת המקום ועל דעתי, א"כ הרי נשבעו מפי הקב"ה ומשה, ולשמואל איך חלה השבועה?

אולם, אחרי העיון אמרתי בפירוק הקושיא בשלשה אופנים: א) בהקדמת ביאור דברי ר' אמי שהבאנו לעיל, כל שבועה שהדיינים משביעים אותה, אין בה משום שבועת ביטוי, שנאמר או נפש כי תשבע לבטא בשפתים: מעצמו, שלכאורה אין הדבר מוסבר, אלא מצד חוק התורה וגזירת הכתוב, ששבועת ביטוי צריכה להיות דוקא ע"י עצמו, ולא מפי אחרים, אבל הדבר קשה, לפי אמרתו של שמואל גופא שסובר כאן כר' אמי, והוא בעצמו סובר (שבועות ד' כ"ט ע"ב), דכל העונה אמן אחרי שבועה, כמוצא שבועה מפיו דמי, דכתיב ואמרה האשה אמן אמן (במדבר ה' כ"ב)